

О. В. Меденцов, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ТРУДНОЩІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В 5 КЛАСІ

Меденцов О. В.

Труднощі навчання аудіюванню на уроці англійської мови в 5 класі

У статті подається визначення проблеми труднощів навчання аудіюванню в 5 класі загальноосвітній школі. Зазначається роль аудіювання при навчанні іноземній мові в загальноосвітній школі. Розглядаються проблеми навчання в цілому та при навчанні аудіюванню (лексичні, фонетичні), причини їх появ. Розглядаються мовленнєві особливості самого аудіотексту для 5 класу. Подаються шляхи вирішення проблеми навчання, а також декілька прикладів вправ, які можуть бути використані при навчанні.

Ключові слова: аудіювання, аудіотекст, труднощі, мовлення, навчання.

Меденцов О.В.

Трудности обучения аудированию на уроке английского языка в 5 классе

В статье подается определение проблемы трудностей обучения аудирования в 5 классе общеобразовательной школе. Отмечается роль аудирования при обучении иностранному языку в общеобразовательной школе. Рассматриваются проблемы обучения в целом и при обучении аудирования (лексические, фонетические), причины их появления. Рассматриваются языковые особенности самого аудиотекста для 5 класса. Представлены пути решения проблемы обучения, а также несколько примеров упражнений, которые могут быть использованы при обучении.

Ключевые слова: аудирование, аудiotекст, трудности, речь, обучение.

Сьогодні в освітньому просторі України відбуваються кардинальні зміни, зумовлені процесом реформування школи, який відбувається відповідно до закону України „Про загальну середню освіту”, Концепції загальної освіти, Державного стандарту початкової загальноосвітньої освіти. Необхідність постійного вдосконалення системи та практики освіти обумовлена соціальними змінами, які відбуваються в суспільстві. Питання підвищення якості навченості

учня були й залишаються пріоритетними в роботі сучасних загальноосвітніх навчальних закладів.

Зміни в навчальному процесі висувають нові вимоги до діяльності вчителя, яка орієнтована на учня, і це викликає необхідність по-новому підійти до проблеми використання організаційних форм навчання іноземних мов школярів.

Актуальність даної проблеми полягає в тому, щоб через упровадження організаційних форм навчання підвищити рівень мотивації, пізнавального інтересу та успішності учнів на уроках навчання аудіюванню з англійської мови.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень показав, що навчання аудіюванню з іноземної мови учнів в умовах середніх навчальних закладів є достатньо розробленою педагогічною проблемою. Однак досягнення фахівців з проблеми навчання іноземної мови ще не в повній мірі знайшли своє застосування у практиці середньої школи. Проблемі навчання іноземної мови присвячено багато праць: С. Ніколаєвої, М. Жинкіна, М. Геза, А. Старкова, Г. Рогової, І. Верещагіної, О. Вишневського, Є. Пасова та інших.

Метою статті є визначення труднощів навчання аудіювання на уроках з англійської мови та подолання їх у загальноосвітній школі.

Відповідно до чинної Програми, у викладанні іноземної мови в школі практичною метою є навчання різних видів мовної діяльності: аудіювання (слухання), говоріння, читання й письма. За природних умов види мовної діяльності мають таку питому вагу:

- Говоріння – 30%
- Аудіювання – 45%
- Читання – 16%
- Письмо – 9%

Переважними, як бачимо, є рецептивні види мовної діяльності. Причому в школі аудіювання займає 57%, під час деяких уроках 65 %, а під час контролю

аудіювання – до 100% загального часу на уроці іноземної мови. Отже, роль аудіювання є значною [1, 4].

Видатний український філолог та лінгвіст С. Ніколаєва дає нам таке визначення цього поняття: „Аудіювання – це розуміння сприйнятого на слух мовлення”. З точки зору психофізіології аудіювання трактується як перцептивна, розумовна, мнемічна діяльність. Перцептивна тому, що здійснюється сприйняття (рецепція/ перцепція; розумова – бо пов’язана з основними операціями: аналізом, синтезом, індукцією, дедукцією, порівнянням, абстрагуванням, конкретизацією; мнемічна – тому, що відбувається виділення і засвоєння інформативних ознак мовних і мовленнєвих одиниць, реформування образу і впізнання як результат зіставлення з еталоном, який зберігається в пам’яті) [2, 117].

Сам процес формування умінь аудіювання передбачає такі три програми:

1. Аудіювання під час введення нового матеріалу, коли особливо інтенсивно формуються звукові образи нових мовних елементів. У цій програмі значна увага приділяється не тільки розумінню почутого, а й усвідомленому сприйманню фонетико-акустичних особливостей цих мовних одиниць.

2. Аудіювання як елемент діалогічного мовлення. Ця програма є попутною у плані формування умінь говоріння і фактично обумовлена необхідністю: без аудіювання не буває спілкування.

3. Аудіювання як спеціальна різновидність іншомовних вправ, тобто як спеціальна програма. Йдеться про слухання мовлення вчителя або диктора, яке включає як діалоги різних осіб і монологічні єдності (розповіді, читання оповідань) [3, 86].

У практиці шкільного викладання слухання виступає невід’ємним компонентом навчання говоріння, читання, і письма, а також засобом навчання, що використовуються під час усної презентації мовленнєвого матеріалу та в усних тренувальних вправах рецептивно-репродуктивного характеру. Практична мета навчання аудіювання полягає в тому, щоб навчити учнів

розуміти на слух іноземну мову, пропоновану в нормативному темпі вчителем або записі.

Ефективність виконання завдань зумовлена розумінням учителем механізму аудіювання, урахуванням труднощів й володінням методикою навчання цього виду мовної діяльності. А також не треба забувати за той факт, що потрібно також зацікавити учнів до виконання цієї роботи (принцип мотивації). Одним із ефективних засобів створення мотивації до вивчення іноземної мови являються тексти, присвячені молодіжним проблемам. Ці проблеми існували завжди та завжди цікавили молодь, особливо старших школярів. З'явилась нова можливість обговорювати ці теми с закордонними школярами, використовуючи іноземну мову. Якщо вчитель використовує під час уроку аудіотексти, пов'язані з проблемами молодіжного захоплення, сучасної музики, неформальними групуваннями, з проблемами громадянської активності та самостійності молоді в сучасному житті, він може бути впевнений, що такі аудіо тексти не тільки будуть зустріти учнями з великим інтересом, але й призведуть за собою жваву дискусію [4, 105].

Але зазвичай, як і при кожному виді навчання, вчитель може зіткнутися з деякими труднощами під час проведення чи навчання аудіювання. Успішність аудіювання залежить від:

- Від самого слухача (від рівня розвитку у нього мовленнєвого слуху, пам'яті, наявності уваги, інтересу і т.п.), його індивідуально-психологічних особливостей);
- Від мовних особливостей аудіотексту та його відповідності мовленнєвого досвіду і знанням учнів;
- Від умов сприйняття аудіотексту [2, 123].

З цього видно, що в першу чергу сприйманість аудіювання залежить від самого слухача. Відіграють велику роль його якості як кмітливості, уміння слухати і швидко реагувати на сигнали усної мовленнєвої комунікації (паузи, логічні наголоси, риторичні запитання, фрази зв'язку тощо), його вміння переключатися з однієї розумової ситуації на іншу, швидко схоплювати тему

повідомлення, співвідносити її з широким контекстом. Ці вміння розвиваються у процесі навчання багатьох предметів, у тому числі й іноземної мови. Також велику роль відіграють індивідуальні-психологічні особливості учнів: рівень розвитку слухової диференційованої чутливості, слухової пам'яті, механізму ймовірного прогнозування та рівня концентрації уваги.

Що стосується мовних особливостей самого тексту, то складність аудіювання тексту залежить від певних факторів. Таким фактором є насамперед тривалість повідомлення. Короткі повідомлення легше утримати в пам'яті й легше осмислити. Чим довше повідомлення, тим складніше відокремлювати значеннєві центри, утримувати їх у пам'яті й виявляти зміст тексту загалом [1, 17]. Для початого ступеня навчання – 1 хвилина, для середнього – 2-3 хвилини, для старшого – 3-5 хвилин. Додатковим фактором, крім тривалості повідомлення, є наявність (відсутність) зорових опор у формі наочності, що ілюструє зміст повідомлення. Розповідь за малюнком (або пояснення кадрами діафільму, а також кінофільм) сприймається учнями легше, ніж така ж розповідь без опори на наочність.

Також важливим фактором є характер пред'явлення повідомлення. Читання тексту вчителем, до голосу якого учні звикли, полегшує розуміння. До того ж під час читання вчитель може жестом, мімікою, посиленням голосу виділити думку, підкреслити окремі місця, звернути увагу учнів на ті чи інші моменти повідомлення, а також сповільнити темп мови й у такий спосіб полегшити аудіювання тексту.

Аудіювання аудіозапису становить значні труднощі через відсутність зорового контакту з диктором і незвичного для учнів звучання голосу. Відсутність в аудіюваному тексті незнайомих слів або граматичних явищ значно полегшує розуміння на слух. Велика ж кількість незнайомих слів і особливо граматичних явищ може призвести до того, що учні зовсім не зрозуміють текст.

У своїй книзі С. Ніколаєва „Методика викладання іноземних мов у школі” мовні труднощі аудіювання підрозділяє на дві категорії: лексичні та фонетичні [2, 125].

Лексичні труднощі виникають не лише при кількісному збільшенні словникового матеріалу і його різноманітності (що характерно для старшого ступеня навчання), але й при вживанні слів в переносному значенні, наявності слів, які не несуть великого інформаційного навантаження, вживанні аморфних, невмотивованих слів і фразеологічних зворотів.

Фонетичні труднощі розмовного мовлення вважаються основними труднощами слухання. Зокрема це стосується початкового ступеня навчання. Відсутність адекватних вимовних навичок, нерозвинутість фонематичного слуху, недостатня сформованість акустико-артикуляційних образів відволікають увагу слухача на мовну форму повідомлення.

Система навчання аудіювання включає 3 основні етапи:

1. Елементарний – присвячений формуванню перцептивної бази аудіювання.
2. Просунутий – розвиток аудіювання як виду мовної діяльності.
3. Просунутий – оволодіння усним спілкуванням.

У загальноосвітніх школах України англійську мову починають вчити з 2 класу, але навчати аудіюванню починають лише з 3-4, коли учні вже володіють деякою базою англійської мови.

У цій статті я хотів би привести деякі види вправ, які можуть використовуватися на уроках аудіювання в 5 класі загальноосвітній школі.

Exercise 1.

Listen to the 4 situation and match them with jobs in the Key Words.

1.

Woman. Good morning. Can I help you?

Man. Yes, I have a reservation in the name of Jones.

Woman. Ok, just a moment. Right, Mr Jones, it's for 2 nights, isn't it?

Man. That's right. And could I have.....

2.

Man 1. Can I help you?

Man 2. Mmm, I'm looking for a jacket, a sports jacket.

Man 1. Right, let me see, if you'd like to come over here. What size are you?

We have a nice selection of....

3.

Mam. This castle was one of the most important in England. The first record of it is from 1135, when it belonged to the "de Lacy" family. Then, in the 13 century, the castle was extended and the 2 towers, which you can see on the left, were added. One curious fact is that....

4.

Woman. Right, Mr. Stephens, can you tell me when the pain started?

Man. Well, I suppose it started on Christmas Day. I had a big lunch at my daughter's, and then sat down to watch TV. When I got up, I couldn't move my arm.

Woman. Ok. Let's have a look....

Key Words

Architect, doctor electrician, engineer, farmer, hotel receptionist, journalist, lawyer, plumber, politician, shop assistant, soldier, tourist guide, vet, model.

Answer Key

1 – hotel receptionist, 2 –shop assistant, 3 – tourist guide, 4 – doctor [5, 7].

Exercise 2

Australia

The native people in Australia were Aborigines. The first British people went to Australia about 300 years ago. Many other British immigrants follow them. After 1950 people from the parts of the world went to Australia too. Now English is the official language. Most of the big towns are on the cost because there is a desert in the middle of the country. Many Australians enjoy swimming, surfing. Australia is very popular with tourists. There is a lot to see and do. A lot of interesting animals live here. All the tourists want to see the dog Dingo, a kangaroo, a koala, a platypus. The only problem for tourists is too much sun!

Put „+” or „-“ to the statements:

1. The native people in Australia were Britons.
2. The first American people went to Australia.
3. The British people went to Australia in 300 years ago.
4. Many French emigrants went to Australia.
5. After 1960 people from other parts of the world came there.
6. English is the official language.
7. _____ of towns are on the coast.
 - a) Most
 - b) Some
8. There is _____ in the middle of Australia.
 - a) a sea
 - b) a desert
9. Many Australians enjoy skiing, swimming,
10. They enjoy swimming, surfing.
11. All the tourists want to see the ocean.
12. The only problem is the sun.

Все вищесказане дозволяє зробити висновок, що проблема навчання учнів аудіюванню є досить поширеною проблемою серед вчителів та лінгвістів. Певна послідовність навчання видам комунікативної діяльності – аудіювання – мовлення – читання – письмо – говоріння про те, що аудіювання є фундаментом у цьому ланцюжку, та від того, яким буде цей фундамент, залежить якість усієї будівлі комунікації та володіння учнями мовою загалом. Основою успіху в аудіюванні як процесу осмислення та запам'ятовування речової інформації є наявність фонетичного та речового слуху. Але під час навчання виникають деякі труднощі, пов'язані з індивідуальними особливостями учнів (текст треба вибирати базуючись на знаннях усього класу), лінгвістичними особливостями самого тексту та атмосферою й умов сприйняття. Усі ці особливості повинні враховуватися під час навчанням аудіювання вчителями в загальноосвітніх школах України.

Перспективи подальших розробок будуть здійснені у цьому напрямку вже в більше детальному вивченні проблеми навчання аудіюванню в загальноосвітніх школах.

Література

1. **Єпіфанцева Л. А.** Аудіювання. Англійська мова: Методичні рекомендації / Л. А. Єпіфанцева . – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 78 с.

2. **Ніколаєва С. Ю.** Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид.2-е, випр. і перероб. / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 263 с.

3. **Вишневский Е. И.** Справочник учителя иностранного языка / Е. И. Вишневский – К. : Рад. Школа. 1982. – 152 с.

4. **Рогова Г.В.** Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г. В. Рогова, Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова. – М. : Просвещение, 1991. – 287 с.

Medentsov O.V.

Difficulties of educating to the listening comprehension at the English lesson in the 5th form

The article provides the definition of the problem of teaching listening comprehension in the 5th grade of the secondary school. Notes the role of listening in learning a foreign language in secondary school. The problems of education in general and teaching listening (vocabulary, phonetics), their causes. Consider the linguistic characteristics of the audiotext for the 5th grade. Presented ways to solve the problem connected with learning, and a few examples of exercises which can be used for teaching.

Key words: listening, audiotexts, difficulties, speech, training.

Відомості про автора

Меденцов Олексій Володимирович – магістрант факультету іноземних мов. Основні наукові інтереси зосереджено навколо методики викладання іноземних мов та питання аудіювання.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2012 р.

Прийнято до друку 24.02.2012 р.